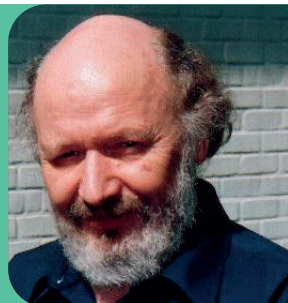

Marc Verhaegen (1943)

Tussen 2004 en 2018 interviewde Simon De Rijcke voor het tijdschrift Ambrozijn enkele tientallen componisten uit Vlaanderen. Hij sprak met hen over hun opleiding en carrière, hun drijfveren en bekommernissen, hun oeuvre en esthetiek. De reeks omspannt bijna drie generaties: de jongste geïnterviewde in het rijtje was Luc Brewaeys (1959-2015), de oudste August Verbesselt (1919-2012).

De interviews bieden een kleurrijk perspectief op een bewogen (muziek)historische periode, van de late jaren 1930 over de oorlogsjaren heen tot het prille begin van dit millennium. Doorheen die verhalen worden verbanden tussen verschillende generaties zichtbaar en krijgt de lezer een uniek en persoonlijk inzicht – een blik van op de eerste rij, zeg maar – in de gebeurtenissen, concerten, lessen, vriendschappen en toevalligheden, die mee bepalend geweest zijn voor de nieuwe muziek in ons land.

Als primaire informatiebron zijn deze interviews relatief moeilijk te vinden. Op initiatief van Raoul De Smet en in samenwerking met Kulturele Kring Ambrozijn vzw maakt MATRIX ze daarom beschikbaar via haar website. Waar mogelijk zijn de teksten toegevoegd aan de overeenkomstige componistenfiches. Gebundeld zijn ze terug te vinden via deze link. Musicoloog Yves Knockaert schreef er een inleidend artikel bij.

Onderstaand interview verscheen oorspronkelijk in
Artistiek Tijdschrift Ambrozijn, jg. 31 nr. 1 april 2013, p. 47-54

www.matrix-new-music.be/publicaties
www.ambrozijn-vzw.be

Marc Verhaegen

Interview afgenomen op 1 maart 2013 en elektronisch aangevuld

Op 12 januari 2013 had in een cultureel centrum van Mortsel een optreden plaats gewijd aan het Franse chanson van de jaren 1960-70. U weet wel, liedjes van Georges Brassens, Gilbert Bécaud, Léon Ferré, Jean Ferrat en anderen. Wie was de zanger? Marc Verhaegen. Neen, niet de cartoonist, maar de componist uit de klas van Willem Kersters. Dat hij op 25 februari 70 jaar werd, was de gedroomde gelegenheid om via een interview meer klaarheid te scheppen over dit op zijn minst intrigerende fenomeen.

Meneer Verhaegen, u bent als pianist en componist gevormd aan de conservatoria van Brussel en Antwerpen en plots treedt u op uw zeventigste met een programma Franse chansons voor het voetlicht. U zult het me niet kwalijk nemen dat ik dat verbazend vind. Hoe kwam u ertoe?

Dat is niet zo vreemd als het lijkt. Ik heb dat repertoire als het ware met de paplepel binnen gekregen. Mijn ouders waren gepassioneerd door de Franse chansons van de naoorlogse jaren. Ik hoorde thuis niets anders. Mijn moeder had een mooie stem en zong ook vaak opera-aria's, gewoon op het gehoor. Soms begeleidde ik haar aan de piano. Als opgroeiende tiener heb ik die chansons ook gezongen terwijl ik mezelf op de gitaar begeleidde. In een jongensachtige bui besloot ik met enkele vrienden mijn 65ste verjaardag op een speciale manier te vieren. We zouden voor onze kennissenkring optreden met een keuze uit de chansons van Georges Brassens. Dat had zo'n succes dat we dat dit jaar wilden overdoen, maar met een ander programma.

Was er bij u thuis, behalve opera, geen sprake van andere klassieke muziek?

Op de toenmalige nationale en regionale radio werd er wel geregeld lichtklassieke muziek geprogrammeerd, maar daar werd voor de rest thuis geen speciale aandacht aan besteed. Misschien is dat te wijten aan mijn grootvader langs moederszijde, Frans Thomas. Hij was solofluitist in het orkest van de Vlaamse Opera in Antwerpen maar had zijn kinderen niet toegestaan muziek te studeren.

Hoe kwam u er dan toe op uw 14de toch piano te gaan studeren? Waren er misschien broers of zussen die dat al deden?

Neen, toch niet. Er was in het Sint-Stanislascollege, toen ik in de zesde Latijnse¹ zat, een uitstekende leraar muziek, Hector Specht. Een organist. Hij liet ons kennismaken met de klassieke muziek en met heel bepaald de *Bolero* en *La Valse* van Ravel. Ik geraakte daar zo van in de ban dat ik aan mijn vader vroeg om naar de muziekschool te gaan. Na de grote vakantie liet hij me in de muziekschool van Berchem inschrijven en na een jaar notenleer mocht ik, op mijn 14de dus, piano beginnen te studeren. En ook cello.

Twee instrumenten?

Ja, ik had schijnbaar wat talenten van mijn grootvader geërfd. Ik was erg handig en leerde snel.

Weet u nog bij wie u terechtkwam?

Bij een juffrouw, maar dat niveau was zo ontoereikend dat mijn vader me, voor piano, privéles liet volgen bij meneer Specht.

U combineerde dan de Grieks-Latijnse met een muzikale opleiding. Was dat niet te zwaar?

Och, ik wijdde al mijn tijd aan de muziek met het gevolg dat het niet zo vlotte met de dagstudies. Toen ik mijn vader vroeg om naar het conservatorium te mogen gaan, liet hij me het eerstvolgende schooljaar in Brussel inschrijven. Ik ben hem daarvoor altijd heel dankbaar gebleven.

---

¹ Vandaag zou dit het eerste jaar zijn; er werd destijds afgeteld van het zesde naar het eerste jaar van de humaniora.

In het Brussels Conservatorium nog wel. Was Antwerpen niet goed?

Allicht wel, maar mijn vader was een overtuigd *franskiljon*. Daarom had hij mij ook voor de lagere school ingeschreven in het Institut Nieberding aan de Jacob Jordaensstraat. Daar werden de lessen in twee talen gegeven. Maar in Brussel was alles in het Frans. Geen woord Nederlands. Alleen Marcel Poot sprak daar Nederlands.

Bij wie kwam u daar dan terecht?

Voor solfège bij Franz Constant en daarna bij Pierre Moulaert, maar die had een pik op mij. Ik was geen as in het solfiëren, maar haalde wel het maximum in dictee en theorie. Dat stak hem misschien. Voor piano kwam ik in de klas van Eduardo del Pueyo terecht. Een schitterende leraar. Verder nog voor harmonie bij André Souris, ook een geweldig lesgever. Voor contrapunt, later, kwam ik in de handen van de strenge, traditionele Jean Louël. Om even een anekdootje te vertellen: in die tijd kwamen de Swingle Singers in de hitlijst met een swingende versie van Bach's muziek. Louël vond dat 'des duivels'. Souris daarentegen vond dat juist fris en vrolijk. Bij Marcel Louon zat ik voor mijn tweede instrument, de cello. Een tweede instrument was toen gebruikelijk in het curriculum.

Welke jaren waren dat?

Dat was tussen 1958 en 1965, tussen mijn 15 en mijn 22.

Hebt u nog herinneringen aan medestudenten?

In die periode studeerden in Brussel bijna alle musici die in de daaropvolgende decennia grote successen zouden boeken en België op de wereldkaart zetten. In mijn klas zaten, of beter, ik zat in de klas van Jean-Claude Vanden Eynden, André De Groote, Jo Alfydi. Alle drie laureaten van de Koningin Elisabethwedstrijd. Verder in de celloklas was er Wieland Kuijcken.

U behaalt daar uw tweede prijs piano en gaat dan naar het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium in Antwerpen. Was daar een aanleiding voor?

Eerlijk gezegd, ik voelde me naast die geniale pianisten niet meer op mijn plaats in Brussel. Ik geraakte ontmoedigd en verloor mijn zelfvertrouwen. Ik had bovendien op een zomerkamp van Jeugd

en Muziek in Genval een concert met commentaar bijgewoond van Frédéric Gevers. Dat begeisterte me, gaf me weer hoop en vertrouwen zodat ik bij hem mijn studies wilde verderzetten. Ik heb dan mijn eerste prijs piano met grote onderscheiding behaald in 1967, tegelijk met een eerste prijs harmonie bij Emmanuel Geeurickx. Ik volgde toen ook contrapunt en fuga bij Nini Bulterijs. Die lessen fuga heb ik onderbroken want eigenlijk leerden we daar niets anders dan schoolfuga's schrijven. Bovendien moest ik mijn legerdienst gaan vervullen.

Hoe was dat?

Ik werd in 1968 gelegerd in Delbrück in Duitsland. Van mijn kapitein mocht ik een piano huren en die in de bibliotheek van de kazerne plaatsen. Ik bracht daar dus veel tijd door en had op die manier de gelegenheid het werk van de toenmalige actuele Vlaamse schrijvers te ontdekken zoals Daisne, Lampo, Ruyslinck, Michiels, Boon, Vandeloo en anderen. Het was voor mij uiteindelijk een verrijkende legerdienst. Wat niet altijd het geval is, naar het schijnt.

U bent dus nooit compositie gaan studeren?

Toch wel. In 1969 nam ik mijn studies piano weer op met de bedoeling het hoger diploma te behalen. Maar toen er in september 1971 een compositieklas werd gestart, ben ik met piano gestopt en naar de klas van Willem Kersters verhuisd. Ook voor fuga.

Een goeie prof?

Ik heb bij hem veel geleerd over instrumentatie en orkestratie, maar voor compositie gaf hij niet echt leiding. Ik ben wat op mijn honger gebleven.

Wanneer hebt u dan uw einddiploma behaald bij Kersters?

Dat was in 1977. Dat heeft wel even geduurd omdat ik ondertussen voor de kost als lesgever piano en harmonie actief was aan de muziekacademie August De Boeck van Asse. Ik zou daar vanaf 1990 directeur zijn. Ik gaf in de jaren 1970 ook nog les in Maastricht en trad geregeld als pianist op in het kader van de SEMconcerten (Studio voor Experimentele Muziek) ingericht door Joris De Laet.

Van wanneer dateren uw eerste composities? Weet u dat nog?

Ik was van bij het begin van de humaniora daarmee bezig. Op mijn mondharmonica en kort daarna ook op de piano. Ik vond melodietjes uit en korte pianowerkjes. Gewoon voor mijn eigen plezier. Toen ik dan de notenleer volgde, ben ik ook het een en ander beginnen te noteren.

Hebt u die bewaard?

Ja, sommige, maar ik weet niet precies waar ze liggen. Ik kan daar verder niets over zeggen.

Wat dreef u tot het componeren?

Een innerlijke drang. Zoals ik zei: uit puur plezier van het vinden en het beluisteren.

Wanneer had de eerste publieke uitvoering plaats van een van uw werken?

Dat was de *Suite voor fluit en piano*, mijn opus 1. Het werd uitgevoerd in de muziekacademie op Antwerpen-Linkeroever toen Janpieter Biesemans er directeur was.

U won met uw composities verscheidene prijzen zoals de A. De Vleeshouwerprijs in 1979, de Jef Van Hoofprijs in 1983, de Peter Benoitprijs in 1985 en tien jaar later nog de prijs van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten. Dat was telkens met kamermuziekwerken. Schreef u niet ook voor orkest?

Ja, en dat was bijna altijd in opdracht van onder andere de BRTN of een orkest zoals de Beethoven Academie van Jan Caeyers.

Hebben die onderscheidingen een invloed op uw carrière als componist gehad?

Die bekroonde stukken werden meermaals uitgevoerd op concerten en over de radio. Vooral *Toccaresque* voor piano vierhandig is heel veel gespeeld. Er volgde daarop dan vaak een of andere opdracht.

Schreef u ook vocale muziek?

Ja zeker, zoals liedcycli, een cantate en enkele koorwerken.

Tot welke esthetische stroming van de 20ste eeuw zou u zichzelf rekenen?

Al ben ik in het begin, vooral onder invloed van de lessen analyse van August Verbesselt, met de dodecafonie bezig geweest, toch ben ik geëvolueerd naar een vrije tonaliteit.

Wat bedoelt u daar mee?

Dat ik bijvoorbeeld de octotonische toonladder gebruik, onderverdeeld in twee gelijkvormige kwarten. Bovendien is in mijn werk de dissonant alomtegenwoordig maar gecamoufleerd door de retoriek van het verleden. Ik reken me dus tot die brede stroming van het postmodernisme waar elementen uit de traditie weer toegelaten zijn. Een muziek die door beter verstaanbaar te zijn, de luisteraar niet teveel vervreemd achterlaat zoals dat in een bepaalde periode van de voorbije eeuw nogal vaak het geval was.

Welke van uw werken geniet uw voorkeur of, anders gezegd, waarop bent u het meest trots?

Dat is moeilijk te zeggen. Toen ik laatst nog wat opnieuw beluisterde, was ik toch zeer gelukkig met het orkestwerk *Guernica* uit 1990. Ik was zeer geïnspireerd door het indrukwekkend doek van Picasso en heb de muziek vrij snel geschreven. Ik vind dat ik er zeer goed in geslaagd ben de atmosfeer van het afgrijzen en de klaagzang in klank te vertalen.

U bent jarenlang directeur geweest van een muziekacademie. Hoe ervoer u het aanbod en de leerprogramma's van het Deeltijds Kunstonderwijs?

Van 1977 tot 2001 heb ik inderdaad aan het hoofd gestaan van een Academie voor Muziek, Woord en Dans en heb dus de hele evolutie meegemaakt. In 1990 werd van hogerhand een 'Nieuwe Structuur' ingevoerd. De impuls kwam vooral uit de administratieve hoek en had weinig of niets te maken met pedagogische doelstellingen. Van de directeurs werd verwacht een leerplan uit te dokteren dat gecalqueerd moest zijn op dat van het dagonderwijs. De redenen hiervoor waren van financiële aard: het DKO zou eindelijk au sérieux worden genomen en bijgevolg kunnen rekenen op gewaarborgde subsidies van de Vlaamse overheid. Met het gevolg dat er een heleboel (verplichte) 'omkaderingsvakken' in het leven moesten

worden geroepen zoals muziekcultuur, luisterpraktijk en samenspel om zoveel mogelijk op het dagonderwijs te gelijken. Begrijp me niet verkeerd, al die vakken zijn uiteraard erg interessant, maar één ding werd over het hoofd gezien: de praktijk van het instrument. Leerlingen van de middelbare graad – leeftijd van 12 tot 18 jaar – werden geacht drie lesuren aanwezig te zijn: één uur voor elk van de onderdelen instrument, samenspel en muziekcultuur. Als men rekening houdt met de vele uren die de kinderen op de schoolbanken doorbrengen, de huistaken en dan nog eens die vereiste drie uren op de academie, hoeveel tijd rest er nog voor de praktijk van het instrument? Dat is toch bepalend voor het artistiek niveau, dacht ik.

Ik heb hieromtrent nog een ongelooflijke anekdote. Op een geïntercepteerde dienstnota, bedoeld voor de betrokken minister, konden wij, directeurs, zwart op wit lezen dat op het eerste gezicht dit nieuwe plan een meerkost voor de overheid zou betekenen, maar dat “er weliswaar geen rekening werd gehouden met het groot aantal leerlingen dat zal afhaken wegens het té zware studieprogramma”. We waren verbijsterd en vreesden voor de toekomst van het DKO. Ondanks hevig protest werd die nieuwe structuur toch ingevoerd. maar het paradoxale is dat ons pessimisme onverantwoord bleek: nu, haast een kwarteeuw later, mogen onze muziekacademies nog altijd op een stijgende belangstelling rekenen!

In 2001 hield ik het dan voor bekeken en ging met vervroegd pensioen. Ondanks een bijzondere minister voor ‘administratieve vereenvoudiging’ was de papierberg exponentieel blijven stijgen en was ik méér met administratie bezig dan met mijn pedagogische taak. Naar verluidt is sedertdien het probleem nog verergerd.

Spijts dat drukke leven als directeur en componist bent u ook literair actief. U hebt, voor zover ik heb kunnen achterhalen, een dichtbundel en een roman uitgegeven in eigen beheer. Hoe kwam u ertoe?

Ik heb altijd van thuis uit een grote belangstelling gehad voor literatuur. Maar ook voor godsdienst. Op mijn 18de heb ik een serieuze geloofscrisis doorgemaakt. Van thuis uit waren we katholiek maar ik ben mij bij dat geloof ernstige vragen gaan stellen. Uiteindelijk ben ik het agnosticisme gaan beschouwen als de levenshouding die best bij mij past. Wat de literatuur betreft, het overlijden in 2000 van mijn neef Marc Meulders heeft op mij een diepe indruk nagelaten. Ik zat met mijn neef samen op het conservatorium en ben na zijn dood onze gezamenlijke herinneringen beginnen

opschrijven. Dat is dan uitgegroeid tot een biografische roman. Daarna kwam er een tweede, *Het gewijzigde Verleden* (uitgegeven in eigen beheer) en een derde *Het eigenzinnige leven van Chloé Van Dongen*. In dit verhaal gaat het precies over het tegenovergestelde proces als hetgeen ik heb doorgemaakt: Chloé bekeert zich tot het katholicisme.

Bovendien hebt u ook nog toneel- en filmmuziek geschreven. Hoe kwam dat?

Een dorpsgenoot van cineast Emile Degelin had vernomen dat ik componeerde en bracht me met de cineast in contact. Degelin was nogal opgetogen over hetgeen hij te horen kreeg en beloofde een beroep op me te doen voor zijn eerstvolgende film. Dat zou passen in het kader van de tv-productie *Made in Vlaanderen*. Ik schreef in 1986 de muziek voor *Cantate*, een film naar een roman van de Friese schrijver Anne Wadman. Enkele jaren later mocht ik het nog eens doen voor *De Ooggetuige* naar een roman van Emile zelf. Een aantal jaren later bracht dirigent en musicoloog Jan Caeyers mij in contact met de cineast Peter Wooditch die een componist zocht voor zijn film *Hey Stranger* (1995). Twee jaar later stelde Jan me voor aan Luk Perceval die *Franceska* van Büchner wou regisseren met muziek. Ik zou de muziek schrijven en de Beethoven Academie onder leiding van Jan Caeyers zou ze uitvoeren tijdens de voorstellingen. Ergens midden de jaren 1980 had Fons Goris, directeur van Studio Herman Teirlinck, mij ook al geëngageerd om muziek te componeren bij Vondels *De Leeuwendaelders*, een totaalspektakel met dans, muziek en toneel. Dat was ook een zeer boeiende samenwerking.

Hoe ging u daarbij te werk?

Componisten zijn nogal egotrippers en ik vond het eens een leuke afwisseling om ten dienste te staan van iemand. Met de beperkte middelen van woorden probeerde Peter Wooditch me uit te leggen wat hij wenste. Ik had toen geen pc en speelde hem mijn broedsels voor op de piano met hier en daar wat verbale toelichting over de orkestratie. Maar veel kon hij daaruit niet opmaken. Het leukste moment van het creatieve proces kwam in de opnamestudio. Toen hij hoorde hoe het uiteindelijk met orkest allemaal klonk, werd ik na ieder stuk overladen met complimenten terwijl de (jonge) producenten me telkens in de armen viel. Als beloning kon dat tellen! Toen ik thuis kwam, stond ons portiek vol bloemen. In de andere producties werd

ik nagenoeg met dezelfde problemen geconfronteerd. Iedere cineast of regisseur had zo zijn eigen systeem om zijn wensen duidelijk te maken. Luk Perceval, bijvoorbeeld, gebruikte graag adjectieven. Maar uiteindelijk liep alles goed af. Spijtig genoeg kenden de films niet veel bijval, maar *Franceska* van Luc Perceval werd meer dan 50 keer opgevoerd en betekende zodoende voor mij een financiële meevaller.

Welke bedenkingen heb je bij het huidige klimaat in de sector kunstmuziek?

Heel wat! Wat mij revolteert, is het totaal gebrek aan belangstelling van onze musici – op enkele uitzonderingen na – voor de Vlaamse muziek. Zowel voor de hedendaagse als die uit de 19de en begin 20ste eeuw. Evenmin op Klara hoor je nog muziek van eigen bodem. Ik beklaag onze jonge componisten. Onze generatie had meer geluk. Wat mij betreft, werd ik in de jaren zeventig en tachtig geregeld geprogrammeerd. Als cinefiel ben ik nogal enthousiast over onze Belgische producties – ook internationaal trouwens – maar vaak is de muziek ondermaats, wat de kwaliteit van de hele productie naar omlaag trekt. Spijtig is dat. Als ik naar oudere films kijk – denk maar aan Hitchcock – merk ik dat er altijd veel zorg werd besteed aan de muzikale omlijsting.

***Retournons à nos moutons.* Uiteindelijk is er het Franse chanson! Hebt u er zelf ook geschreven?**

Ik heb wel enkele liedjes gemaakt die je mag rekenen tot het 'lichte' genre, maar ben daarover niet bepaald trots.

Nu maakt u me wel nieuwsgierig. Is er nog ergens een spoor van te vinden?

Och, dat is een soort jeugdzonde. Op internet kan je nog wat vinden over The Chabroll's.

The Chabroll's ...?

Met enkele scouts vrienden uit Berchem, drie gitaristen en een drummer, waren we in 1960 begonnen Franse popmuziek te spelen. De naam verwijst naar de Franse regisseur Claude Chabrol. We hebben dan hier en daar opgetreden en we maakten ook eigen nummers. In 1963 hebben ze bij Polydor 2 singles uitgegeven. We kaapten ook prijzen weg op concoursen: de Gouden Micro in

Knokke en de Grote Prijs van de stad Oostende. We traden ook op voor televisie. Daarna werden in 1965 en 1966 nog 45-toerentjes gereleased.

Op die manier is de cirkel rond: terug bij het Franse chanson. Wat staat er voor de volgende jaren nog op stapel?

Ik ben nog alleen actief als pianist en speel ook contrabas in het amateurensemble Entente Cordiale. En af en toe een optreden als liedjeszanger zoals op 12 januari 2013.

Geen nieuwe composities meer?

Nee. Na mijn liedcyclus van 2003 heb ik er geen zin meer in. Ik amuseer me meer met muziek van anderen uit te voeren.

Meneer Verhaegen, ik dank u voor dit aangenaam gesprek met een wel erg gevarieerd en uitgebreid programma. Ik wens u verder nog vele musiceervreugde toe, tot vermaak van uw publiek.

